

## האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ההומו ספיינס: מהמהפכה החקלאית ועד למהפכת המידע -  
27027

תאריך עדכון אחרון 05-08-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ביה"ס להיסטוריה - תכנית מצטיינים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אלכס קרנר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [Kerner.Alex@mail.huji.ac.il](mailto:Kerner.Alex@mail.huji.ac.il)

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ג' וד' עפ"י תיאום מראש בדוא"ל

תאור כללי של הקורס:

בקורס "מבוא להיסטוריה עולמית" נסקור את תולדות התפתחות המין האנושי, מימי האדם הקדמון ועד לעידן מהפכת המידע. שזורים בסיקור ההתפתחויות ההיסטוריות במגוון תרבויות תבל, יתקיימו מספר "שיעורי מסגרת" אשר יטפלו בנושאי-על. נושאי-על אלה יצביעו על תהליכים והתרחשויות מקבילים, בזירות גאוגרפיות ותרבותיות שונות, מתוך כוונה לזהות את ולהצביע על כיווני ההתפתחות הכלליים של המין האנושי כולו. במסגרת הקורס יבחנו גם תהליכים היסטוריים אינטגרטיביים, הווה אומר - כיצד תהליכים היסטוריים מקבילים קרבו תרבויות וחברות אלה לאלה ומן הצד השני, יבחנו תהליכי היפרדות, קרי - כיצד תהליכים מקבילים הביאו להרחקה של תרבויות וחברות אלה מאלה. במסגרת התכנים שילמדו בקורס נציג ראייה רחבה של כלל ההיסטוריה האנושית בבחינת מתן קונטקסט כללי שישלים את תחומי העניין ההיסטוריים הספציפיים שבהם יעסוק התלמיד במסגרת לימודיו בחוגים השונים המרכיבים את ביה"ס להיסטוריה, כמו גם מתן מענה לשאלה כיצד הגיעה התרבות האנושית למקום שבו היא נמצאת כיום. הקורס יסייע ביצירת מכנה ידע בסיסי משותף, לכלל תלמידי ביה"ס להיסטוריה.

מטרות הקורס:

בסיומו של הקורס תהיה ברשות התלמידים תמונה כללית של תולדות המין האנושי, שאמורה לשמש אותם הן למטרות השכלה כללית והן ליצירת בסיס ידע משותף עם יתר התלמידים של החוגים ההיסטוריים.

הקורס בנוי בצורה של מטריצה, שאחד מציריה הוא ציר הזמן (תקופות היסטוריות, על פי תפישה אירופוצנטרית. יודגש כי חלוקה אירופוצנטרית זו היא רק לשם נוחיות תכנון הקורס והיא לא תהווה עוגן במסגרת הקורס ולא תוצג כחלוקה קנונית בפני התלמידים). הציר השני הוא ציר נושאי. המטרה היא לדון בכלל התקופות ההיסטוריות מהאדם הקדמון ועד לימינו, תוך הקדשת תשומת לב לשורה של נושאים מוגדרים מראש. קונקרטיים:

1. תקופות:

- א. פרה-היסטוריה: ההומו ספיאנס והתפשטותו ברחבי העולם (~ 50,000 לפנה"ס - 2000 לפנה"ס)
- ב. העת העתיקה (~ 2000 לפנה"ס - 600 לסה"נ)
- ג. ימי-הביניים (~ 600 לסה"נ - 1450 לסה"נ)
- ד. העת החדשה המוקדמת והעת החדשה (~ 1450 לסה"נ - 1800 לסה"נ)
- ה. העידן המודרני (~ 1800 לסה"נ - 1914 לסה"נ)
- ו. המאה ה-20 (~ 1914 לסה"נ - 2000 לסה"נ)

2. חטיבות נושאיות כלליות:

- א. אמונות/אימפריות/פוליטיקה/מהפכות
- ב. חברה/משפחה
- ג. תרבות/אמנות/תקשורת
- ד. טכנולוגיה/כלכלה

3. נושאי-על:

- א. צמיחת הדתות
- ב. אמנות כשפה בינלאומית

- ג. תחבורה ומסחר  
ד. עבודה  
ה. לידת העולם המודרני  
ו. הגירה  
ז. משפחה

לכל תקופה מוקדשות כ-4 פגישות כאשר בכל אחת מהפגישות נדון נושא הנופל תחת אחת הרובריקות הנושאות שהוגדרו לעיל. לכך יש להוסיף הרצאת מבוא והרצאת סיכום, ובסה"כ 26 פגישות.

#### תוצרי למידה

##### בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של הקורס תהיה ברשות התלמידים תמונה כללית של תולדות המין האנושי, שאמורה לשמש אותם הן למטרות השכלה כללית והן ליצירת בסיס ידע משותף עם יתר התלמידים של החוגים ההיסטוריים.

#### דרישות נוכחות (%) :

80

#### שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית

##### רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

כל שיעור עומד בפני עצמו, והוא יוצר תמונת על של התקופה והנושא הנדונים ומקומם ברצף ההתפתחויות ההיסטוריות של המין האנושי.

1. שיעור מס' 1: מבוא, הצגת הקורס, היסטוריה עולמית מהי ולשם מה? מקורות היסטוריים לסוגיהם, היסטוריה לסוגיה ומקומה של ההיסטוריה העולמית בגישות ההיסטוריוגרפיות השונות.

1. שיעור מס' 2: האדם הקדמון, ציידים-לקטים, ראשית התרבות האנושית. מיחיד לחברה. התפשטות ההומו ספיינס.

2. שיעור מס' 3: צמיחת תרבויות ליד מקורות מים (סין, מסופוטמיה, מצרים). החקלאית. מנוודות להתיישבות של קבע. מצרים העתיקה. "ביות" המתכות. מאבני צור לכלי עבודה ומלחמה. המצאת הכתב. המהפכה הלשונית. תרבויות הסהר הפורה. קודקס ח'מוראבי. ראשית החוק כמבטא יצירתן של תפישות חברתיות ותרבותיות מדומיינות.

3. שיעור מס' 4: האדם "הנבון" כאדם "מאמין" - האמונה בכוחות עליונים וראשיתן של דתות תבל. (שיעור "מסגרת" - מסכם את הפרה היסטוריה ואת ראשית התרבות האנושית).

4. שיעור מס' 5: עמים נוודים ועמים טריטוריאליים - כרכרות, כסף וחוקים.

5. שיעור מס' 6: המורשת היוונית והרומית

6. שיעור מס' 7: Ludens Homo, קומדיה וטרגדיה - (שיעור "מסגרת" - מסכם את העת העתיקה).

7. שיעור מס' 8: אתנחתא 1 - בניינים, ערים, חפצים - היטוריה חומרית.

8. שיעור מס' 9: האסלאם - דת ואימפריה - היבטים תרבותיים. תור הזהב. שומר החותם של קאנון הידע הקלאסי. נדידת ידע בין תרבויות.

9. שיעור מס' 10: אימפריות במזרח ובמערב - דרום ומזרח אסיה. אמריקה.

10. שיעור מס' 11: אירופה בימי הבניים, נצרות, פאודליזם ומסעות הצלב

11. שיעור מס' 12: תחבורה, מסחר וכלכלה על סף העת החדשה (שיעור "מסגרת" - מסכם את ימי

- הביניים).
12. שיעור מס' 13: המצאת הנייר בסין. הכתיבה ומסורות של אגירה והעברת ידע בעולם ערב מהפכת הדפוס. מהפכת הדפוס.
13. שיעור מס' 14: עידן התגליות (כולל התייחסות לאימפריות והממלכות באסיה, באפריקה ובאמריקה) ו"עידן התגליות" הסיני. תרבויות ימיות ויבשתיות. הים כגורם מפריד וכגורם מאחד בין תרבויות. עידן הגלובליזציה הראשון. מעידן תגליות לעידן קולוניאלי.
14. שיעור מס' 15: הרנסנס האירופי (רק אירופי?) – לידתו של העולם המודרני (המאות ה-15-18)
15. שיעור מס' 16: אדונים ומשרתים – העבודה והעבדות משורשיה בימי קדם ועד לתופעות של עבדות בעידן המודרני. תולדות יחסי העבודה. היבטים חברתיים. (שיעור "מסגרת" – נושא "על": עבודה).
16. שיעור מס' 17: התפתחות המדע המודרני (המהפכה המדעית). מאלכימיה לכימיה.
17. שיעור מס' 18: המהפכה האנגלית, המהפכה הצרפתית, המהפכה האמריקנית, המהפכה הרוסית. שורשיהן החברתיים והמעמדיים ותוצאותיהן. השלכות ארוכות טווח. לידתו של האתוס הדמוקרטי. הלאומיות והמדינה המודרנית.
18. שיעור מס' 19: אתנחתא 2 – היסטוריה באמצעות מוזיקה וציור (שיעור מסגרת)
19. שיעור מס' 20: המהפכות התעשייתיות. היבטים טכנולוגיים וחברתיים. צמיחת מדינת הרווחה.
20. שיעור מס' 21: מלחמות העולם, והמלחמה הקרה. תוצאותיהן והשפעתן על היווצרות המערכת הבינלאומית הנוכחית. ארגונים בינלאומיים ו-NGO (ברלין)
21. שיעור מס' 22: אנושות בתנועה: מהגירת ההומו ספיאנס ועד למהגרי העבודה בימינו (שיעור "מסגרת". נושא על: הגירה ונדידות עמים).
22. שיעור מס' 23: תקשורת ההמונים והשפעתה על ההתפתחויות ההיסטוריות במאה ה-20.
23. שיעור מס' 24: בינו לבינה, בינו לבינו, בינה לבינה: תולדות האנושות במשקפיים מגדריות (שיעור "מסגרת").
24. שיעור מס' 25: שיעור סיכום: מבט אל העתיד, גלובליזציה מחד גיסא ופירוק מסגרות חברתיות, תרבותיות ופוליטיות מסורתיות מאידך גיסא. העולם כיחידה תרבותית ואקולוגית אחת. מתקופת האדם הקדמון ועד לאסון צ'רנוביל – לאן זה מוביל אותנו?

#### חומר חובה לקריאה:

- מפעם לפעם יועלה חומר קריאה לאתר הקורס לקראת שיעורים ספציפיים. הרשימה להלן היא רשימה כללית של ספרות משנית אותה יש לקרוא במהלך הקורס:
- 1. ג'יימס ס' דייוויס, סיפורה של האנושות, מתקופת האבן ועד ימינו, הוצאת מטר: תל אביב, 2009
- 2. יובל נח הררי, קיצור תולדות האנושות, הוצאת דביר: תל אביב, 2011
- 3. Bowker, John, ed. *The Cambridge Illustrated History of Religions*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- 4. Jerry Brotton, *A History of the World in Twelve Maps*, Allen Lane: London, 2012
- 5. Jared Diamond, *Guns, Germs and Steel*, Vintage: London, 2005 (1997)
- \*הספר תורגם לעברית כ: רובים חיידקים ופלדה, בהוצאת עם עובד
- 6. Robert Tignor (et al.), *Worlds Together, Worlds Apart*, W.W. Norton & Company: London & New York, 2011

#### חומר לקריאה נוספת:

מפעם לפעם יועלה חומר קריאה לאתר הקורס לקראת שיעורים ספציפיים.

---

מרכיבי הציון הסופי :

מידע נוסף / הערות:

ציון הקורס מורכב מבחינת סוף קורס (80 אחוזים) ומהגשת 8 דו"חות בני חצי עמוד כל אחד על בסיס החומר לקריאה המצוי באתר הקורס.